

❑ **Ümummilli lider Heydər Əliyevin müxtəlif din və mədəniyyətlərə tolerant münasibəti, şəxsən özünün xaraktercə tolerant olması onun həyat və fəaliyyətində həmişə özünü biruzə vermişdir. Ulu öndər Azərbaycanda ikinci dəfə hakimiyyətə gəldikdən sonra, yəni 1993-cü ildə prezident seçildikdən sonra, oktyabrın 10-da andiçmə mərasimindəki nitqində Azərbaycanda mövcud olan dinlərin həmişə bərabər hüquqa malik olduğunu vurğulamış, dinlər və mədəniyyətlər arasındakı bu münasibətləri daim qoruyacağına and içmişdir.**

Heydər Əliyev andiçmə mərasimindəki nitqində bu haqda demişdir: “Azərbaycan çoxmillətli respublikadır. Bu, respublikanın səciyyəvi cəhətidir. Bunun böyük tarixi var və bu tarixdə, respublikanın bu ictimai-siyasi mənzərəsi ilə biz fəxr edirik. Respublikamızda bütün vətəndaşlar dini və milli mənsubiyyətdən asılı olmayaraq, eyni hüquqa malikdirlər və bundan sonra da bütün vətəndaşların bərabər hüquqla Azərbaycan Respublikasının ictimai-siyasi həyatında iştirak etməsi üçün imkanlar yaradılacaqdır.

Bu gün bizim İslam dininin Qafqaz müsəlmanlarının rəhbəri, xristian dininin, yəhudi dininin nümayəndələri mənə bu vəzifəyə gəlmək münasibətə töbrik etdilər. Mən onlara öz minnətdarlığımı bildirirəm və əmin etmək istəyirəm ki, Azərbaycanda bütün millətlərin, bütün dinlərin bərabər hüquqla yaşaması üçün bütün şərait yaradılacaqdır...”.

Qeyd etmək lazımdır ki, Azərbaycan müstəqillik qazandıqdan sonra Heydər Əliyevin geniş fəaliyyəti nəticəsində respublikada din və etiqad azadlığı tam təmin edilmiş, milli-mənəvi dəyərlərə münasibət kökündən dəyişmiş, dini ayin və mərasimləri yerinə yetirmək üçün bütün dinlərə mənsub olan insanlara bərabər şərait yaradılmışdır. Ümummilli lider milli-dini dəyərlərimizin qorunmasında, İslama ehtiram göstərilməsində, xalqımızın dini əqidəsinin daha da möhkəmləndirilməsində öz əməli fəaliyyətilə böyük rol oynamışdır.

Multikulturalizm və tolerantlıq siyasətini ölkənin demokratik inkişafının tərkib hissəsi hesab edən Heydər Əliyev Azərbaycan ərazisində yaşayan milli azlıqların etnik-mədəni və dini dəyərlərinin qorunmasını demokratiyanın mühüm prinsipi olan insan hüquq və azadlıqları kontekstində görürdü.

Ulu öndər 16 noyabr 1999-cu ildə Azərbaycandakı dini konfessiyaların başçıları ilə görüşündə cəmiyyətdə tolerantlıq və multikultural dəyərlərin vəziyyətini şərh edərək demişdir: “Azərbaycan Prezidenti olaraq mən məmnunam ki, ... ölkəməz ictimai-siyasi sabitliyi qoruyub saxlayır, müxtəlif millətlərdən, müxtəlif dinlərdən olan, müxtəlif adətlərə, müxtəlif mədəniyyətə mənsub olan insanlar arasında dostluq münasibətlərini təmin edir. Elə bunun özü tolerantlıqdır, baxmayaraq ki, tolerantlıq çox geniş anlayışdır, özündə çox mənalı birləşdirir. İndi burada başqa səhərlər haqqında danışmaq istəmirəm. Tolerantlıq münəqişələr, terrorizmin, ekstremizmin, separatizmin olmamasını tələb edir. Bunlar hamısı tolerantlıq anlayışına daxildir”.

Heydər Əliyev ölkəmizdə multikultural və tolerantlıq dəyərlərinin mövcud olduğunu müxtəlif tədbirlərdə dəfələrlə vurğulamışdır. O, 10 fevral 1994-cü ildə Türkiyənin İstanbul şəhərində “Sülh və Səbir” Beynəlxalq elmi konfransında çıxış edərək demişdir: “Azərbaycan çoxmillətli dövlətdir. Respublikamızda bir çox millətlər əsrlər boyu birlikdə yaşayırlar. Bil-diyiniz kimi, Azərbaycanda İslam dini ilə yanaşı, xristianlıq və iudaizm dinləri də var və onlar bir-biri ilə çox məhrəban şərəitdə fəaliyyət göstərirlər. Biz bunu bəyan etmişik. Azərbaycanın Prezidenti kimi, mən dəfələrlə qeyd etmişəm ki, ölkəmizin vətəndaşları dini, irqi mənsubiyyətindən, siyasi baxışlarından asılı olmayaraq eyni hüquqlara malikdirlər və onların hüquqları Azərbaycan dövləti tərəfindən qorunur. Əmin ola bilərsiniz ki, biz

bu prinsiplərimizə daim sadiq qalacağıq və Azərbaycan vətəndaşlarının din, dil mənsubiyyətindən və siyasi baxışlarından asılı olaraq bir-biri ilə münəqişəyə girməsinə gələcəkdə də yol verməyəcəyik”.

Heydər Əliyev həmişə respublikamızda tolerantlığın vəziyyəti ilə maraqlanmış, dinlərarası, mədəniyyətlərarası münasibətlərin yüksək səviyyədə olmasına diqqət yetirmişdir. Buna misal olaraq Azərbaycanda mövcud olan tolerantlıq mühitinin vəziyyətini müzakirə etmək üçün “Beynəlxalq Tolerantlıq Günü” kimi qeyd olunan 16 noyabr 1999-cu ildə ölkəmizdəki dini konfessiyaların başçıları ilə görüş

zamanı Heydər Əliyev dini konfessiya başçılarına müraciət edərək demişdir: “Siz bilirsiniz ki, BMT-nin UNESCO təşkilatı 1995-ci ildə özünün qərarı ilə noyabrın 16-nı dünyada dözümlülük günü, səbirlilik, tolerantlıq günü elan etmişdir. XX əsrin sonunda demokratiklik prosesinin Yer kürəsinin bir çox ölkələrini əhatə etdiyini və insan hüquqlarının mühüm amili kimi ön plana çəkildiyini nəzərə alsaq, bu, çox vacib qərardır. Bu münasibətlə də mən istədim sizinlə görüşəm, ölkəmizdə bu məsələnin nə vəziyyətdə olduğunu, qısaca da olsa, birlikdə təhlil edək, mən sizi dinləyirəm və öz fikirlərimi deyirəm: Bildiyiniz kimi, tolerantlıq, dözümlülük çox geniş anlayışdır. O, həm insani münasibətlərin, həm insan cəmiyyətində gedən proseslərin, həm də dövlətlərarası münasibətlərin bir çox cəhətlərinə aiddir”.

Ulu öndər başqa dinlərə qarşı dözümlülük və tolerantlıq münasibətini həmişə öz əməli fəaliyyəti ilə sübut etmişdir. Heydər Əliyev Azərbaycanda yaşayan qeyri-İslam dini icmalarına qarşı həmişə hörmət və ehtiram göstərmiş, onların dini bayramlarını töbrik etmiş, adət-ənənələrinə qayğı ilə yanaşmışdır. Məsələn, 1995-ci il yanvarın 7-də tarixində İsa peyğəmbərin (ə.) Milad bayramı münasibətində Bakıda keçirilən mərasimdə Azərbaycandakı pravoslav icmasının töbrik edən Heydər Əliyev bu haqda xristian icmasına müraciət edərək demişdir: “Hörmətli xanımlar və cənablar, bacılar və qardaşlar, Azərbaycan vətəndaşları! Sizi müqəddəs gün – İsa Məsihin Milad günü münasibətində ürəkdən töbrik edir, sizə və sizin şəxsinizdə Azərbaycanın bütün xristian vətəndaşlarına xoşbəxtlik, firavanlıq, sevinc, sülh və mərhəmət arzulaşdıram”.

Heydər Əliyev xristianlara yuxarıdakı müraciətində ölkəmizdə yaşayan xristianların malik olduqları hüquqların qorunmasına dövlət tərəfindən həmişə diqqət yetiriləcəyini vurğulayaraq qeyd etmişdir: “Bu müqəddəs, işıqlı gündə, bu xoş bayram günündə sizi sülhə, hamrəyliyə, dini dözümlülüyə, dostluğa və qardaşlığa çağırıram. Azərbaycan çoxmillətli dövlətdir və belə dövlət olaraq qalacaqdır. Biz hər şeyi edəcəyik ki, hər hansı millətdən olan Azərbaycan vətəndaşları özlərini nəinki bərabərhüquqlu hiss etsinlər, həm də özlərinin bu günü, sabahı üçün həqiqətən arxayın olsunlar. Əmin ola

Heydər Əliyev müstəqil Azərbaycanda multikulturalizm və tolerantlığın banisidir

bilərsiniz, bir Prezident kimi, mən elə vəziyyət yaranmasına çalışacağam ki, Azərbaycanın hər bir vətəndaşı, o cümlədən ruslar – pravoslavlar, slavyanlar Azərbaycanda malik olduqları hüquqların hamısını mütləq saxlasınlar. Hamı əmin olsun ki, özləri, uşaqları və nəvələri bu gün də, gələcəkdə də Azərbaycanda normal şəraitdə yaşayaçaqlar, rifahdan və bütün hüquqlardan bəhrələncək, özlərini müstəqil Azərbaycan Respublikasının tamhüquqlu vətəndaşları hiss edəcəklər”.

Buradan göründüyü kimi, Azərbaycanda yaşayan bütün pravoslav xristianlarına Heydər Əliyev tərəfindən diqqət və qayğı göstərilməsi ölkəmizdə dini tolerantlığın geniş şəkildə mövcud olduğunu təsdiqləyən faktır. Tarixən Azərbaycanda İslam dini ilə yanaşı xristianlıq, yəhudilik dinlərinə mənsub olan insanlar həmişə əmin-amanlıq şəraitində yaşamış və bir-birinin dini əqidəsinə ehtiramla yanaşmışlar. Heydər Əliyev Bakıda yaşayan nənki pravoslav xristianlarına qarşı diqqətli olmuş, o, eyni zamanda, katoliklərin də problemləri ilə həmişə maraqlanmış və onlara da qayğıkeş münasibət göstərmişdir. Buna misal olaraq Heydər Əliyev 16 sentyabr 1997-ci il tarixdə Roma Papası II İohann Pavel ilə Vatikandakı görüşünü qeyd etmək olar. Görüş zamanı Heydər Əliyev Vatikanın rəhbəri Papanı ölkəmizə dəvət etmiş və dövlətlərimiz arasında əməkdaşlığın inkişaf etdirilməsindən bəhs edərək demişdir: “Cənab Zati-müqəddəslər, səmimi və məhrəban görüş üçün Sizə təşəkkürümü bildirir və Sizi Azərbaycana rəsmi səfərə dəvət edirəm. Əminəm ki, Zati-müqəddəslərinin ölkəmizə səfəri Azərbaycan xalqı üçün əlamətdar bir hadisəyə çevrilər, dövlətlərimizin əməkdaşlığının daha da möhkəmləndirilməsində mühüm rol oynaya bilər”.

Azərbaycanda müxtəlif dinlərin birliyinin nümunəvi xarakter daşdığını vurğulayan ulu öndər bu xüsusiyyətini xalqımızın dini dözümlülüyünü göstərən mühüm fakt hesab etmişdir. Heydər Əliyev 1998-ci ilin may ayında Prezident Sarayında ölkənin din xadimləri ilə görüşündə söylədiyi nitq zamanı Azərbaycanda tarixən mövcud olan müxtəlif dinlərin birliyini vurğulamış və ölkəmizdəki dini tolerantlığı aşağıdakı kimi şərh etmişdir: “Azərbaycanda müxtəlif dinlərin bu cür birliyinin olması müstəsna dərəcədə nümunəvi xarakter daşıyır. Bu, əslində, Azərbaycanın

reallığını, eyni zamanda, Azərbaycan xalqının dini dözümlülüyünü göstərir. Azərbaycanda əhalinin əksəriyyəti İslam dininə etiqad edən azərbaycanlılar təşkil edir. Ancaq, eyni zamanda, Azərbaycanda xristian-pravoslav, yəhudi dininə etiqad edən insanlar, müxtəlif millətlərin nümayəndələri də yaşayaçaqlar, rifahdan və bütün hüquqlardan bəhrələncək, özlərini müstəqil Azərbaycan Respublikasının tamhüquqlu vətəndaşları hiss edəcəklər”.

Konfransda çıxış edən ulu öndər münəqişələrin aradan qaldırılmasında dinlərarası dialoqun rolundan bəhs edərək demişdir: “Qloballaşan dünyada hamımız bir-birimizə daha yaxın olmuşuq. Xalqlararası, mədəniyyətlərarası, dinlərarası dialoqun bu gün dərən məna kəsb etməsi də məhz bununla bağlıdır. Bu dialoqu inkişaf etdirərək, bu dialoqu dəstək verərək biz müəyyən mənada terrorizmin formalaşmasına xidmət edən bütün qaynaqları aradı-rib onu kökündən məhv etməyə can atmalıyıq”.

Heydər Əliyev Azərbaycan multikultural və tolerantlıq dəyərlərinin inkişafındakı rolunu dünya dini liderləri də həmişə etiraf etmişlər. Azərbaycan multikulturalizm və dini tolerantlığın formalaşmasında Heydər Əliyev xidmətini dəyərləndirən Ümumgürcüstan Katolikos Patriarxi II İlyə Heydər Əliyevin fəaliyyətini yüksək qiymətləndirərək demişdir: “Bu gün Azərbaycanda mövcud olan tolerant mühitin formalaşmasında Heydər Əlirza oğlu Əliyevin xidməti böyükdür. Azərbaycanın öz əənəvi dəyərlərini qoruyub saxlamaqla müasir dünyanın çağırışlarına ləyaqətli cavab verə bilməsi, şəxsən onun və onun davamçılarının müdrik və uzaqgörən siyasətini nəticəsdir”.

Bütün Qafqazın şeyxi Şeyxülislam Allahşükür Paşazadə Azərbaycanda multikulturalizm və dini tolerantlığı siyasətinin formalaşmasında Heydər Əliyevin rolunu izah edərək demişdir: “Tolerantlığın bir dövlət strategiyası olaraq əsasını ümummilli liderimiz Heydər Əliyev qoymuş və bu zəngin ənənə hazırda İlham Əliyev həzrətləri tərəfindən böyük ləyaqətlə davam etdirilir. Ölkəmizdə demokratik-hüquqi prinsiplərin, din və vicdan azadlığının ardıcıl həyata keçirilməsinin təminatçısı olan möhtərəm dövlət başçımızın qayğı və diqqəti sayəsində dini baxışından asılı olmayaraq, bütün vətəndaşlara bərabər münasibət

ki, 10-11 oktyabr 2002-ci il tarixində Bakıda “Demokratik cəmiyyətdə dinin və əqidənin rolu: terrorizm və ekstremizmə qarşı mübarizə yollarının araşdırılması” mövzusunda beynəlxalq konfrans keçirilmişdir. Azərbaycan hökumətinin ATƏT-lə birgə keçirdiyi bu konfransda terrorizmə və ekstremizmə qarşı mübarizədə dinin və əqidənin rolu haqqında, habelə Böyük İpək yolu məkanında dinlərarası və mədəniyyətlərarası dialoqun əhəmiyyəti və s. məsələlər müzakirə edilmişdir.

Konfransda çıxış edən ulu öndər münəqişələrin aradan qaldırılmasında dinlərarası dialoqun rolundan bəhs edərək demişdir: “Qloballaşan dünyada hamımız bir-birimizə daha yaxın olmuşuq. Xalqlararası, mədəniyyətlərarası, dinlərarası dialoqun bu gün dərən məna kəsb etməsi də məhz bununla bağlıdır. Bu dialoqu inkişaf etdirərək, bu dialoqu dəstək verərək biz müəyyən mənada terrorizmin formalaşmasına xidmət edən bütün qaynaqları aradı-rib onu kökündən məhv etməyə can atmalıyıq”.

Heydər Əliyev Azərbaycan multikultural və tolerantlıq dəyərlərinin inkişafındakı rolunu dünya dini liderləri də həmişə etiraf etmişlər. Azərbaycan multikulturalizm və dini tolerantlığın formalaşmasında Heydər Əliyev xidmətini dəyərləndirən Ümumgürcüstan Katolikos Patriarxi II İlyə Heydər Əliyevin fəaliyyətini yüksək qiymətləndirərək demişdir: “Bu gün Azərbaycanda mövcud olan tolerant mühitin formalaşmasında Heydər Əlirza oğlu Əliyevin xidməti böyükdür. Azərbaycanın öz əənəvi dəyərlərini qoruyub saxlamaqla müasir dünyanın çağırışlarına ləyaqətli cavab verə bilməsi, şəxsən onun və onun davamçılarının müdrik və uzaqgörən siyasətini nəticəsdir”.

Bütün Qafqazın şeyxi Şeyxülislam Allahşükür Paşazadə Azərbaycanda multikulturalizm və dini tolerantlığı siyasətinin formalaşmasında Heydər Əliyevin rolunu izah edərək demişdir: “Tolerantlığın bir dövlət strategiyası olaraq əsasını ümummilli liderimiz Heydər Əliyev qoymuş və bu zəngin ənənə hazırda İlham Əliyev həzrətləri tərəfindən böyük ləyaqətlə davam etdirilir. Ölkəmizdə demokratik-hüquqi prinsiplərin, din və vicdan azadlığının ardıcıl həyata keçirilməsinin təminatçısı olan möhtərəm dövlət başçımızın qayğı və diqqəti sayəsində dini baxışından asılı olmayaraq, bütün vətəndaşlara bərabər münasibət

Azərbaycan Respublikası çoxmillətli bir dövlətdir. Azərbaycanda müsəlmanlarla yanaşı, başqa dinlərə mənsub olan vətəndaşlar da yaşayırlar. Azərbaycan müstəqil, demokratiya prinsiplərinə mənsub olan bir dövlət kimi öz ərazisində yaşayan bütün xalqlara, bütün millətlərə dinindən, dilindən, irqindən, siyasi mənsubiyyətindən asılı olmayaraq azadlıq, hürriyyət imkanları verir.

Heydər ƏLİYEV
Ümummilli lider

bəslənir, ayrı-seçkiliyə yol verilmir, insanlara dini ayinləri sərbəst yerinə yetirmək üçün şərait yadılır. Məhz Azərbaycanda dini sahəyə münasibətdə yürüdülmə müdrik siyasətin nəticəsidir ki, dünya ictimaiyyəti, o cümlədən nüfuzlu beynəlxalq təşkilatlar, habelə dünya miqyasında tanınmış dini liderlər ölkəmizin sülhpərvərliyini, tolerantlığını, başqa dinlərlə dialoqa hazırlıq ruhunu etiraf edir, bunu yüksək dəyər kimi qiymətləndirirlər”.

İslam Konfransı Təşkilatının İslam Tarixi, Mədəniyyəti və İncəsənəti Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Xalid Erən ulu öndərin multikultura-

lizm və tolerantlıq siyasəti ilə bağlı uzaqgörənliyini belə şərh etmişdir: “Möhtərəm Heydər Əliyevin çox-dinli, çoxmədəniyyətli bir dünyada xüsusilə din və mədəniyyət sahəsindəki əlaqələrin genişlənməsinə zərurətin olacağını əvvəlcədən sezərək aydınlatdığı üfütülər bu gün də eyni gənlişlədə qarşımızda açıdır. Buna görə, onu bir daha ehtiram və minnətdarlıqla yad edirəm”.

Türkiyə Respublikasının Azərbaycandakı keçmiş səfiri H.A.Karlıoğlu dünyəvi dövlət olan Azərbaycanda müxtəlif dini inanclara tolerant münasibətin formalaşmasında Heydər Əliyevin rolunu yüksək dəyərləndirərək demişdir: “Ümum-millii lider Heydər Əliyev dövlətin dünyəvi olduğunu söyləyirdi, lakin hər bir kəsin müsəlman, xristian, yəhudi, buddist və ya başqa bir dinin mənsubu olmasını, yəni inancın zəruriliyini vurğulayırdı. Bu, o deməkdir ki, Azərbaycan dünyəvi dövlətdir, amma inanclara hörmətə yanaşır. Təəssüf ki, bir çox müsəlman ölkələri hələ də bu fərqə görə və təbii edə bilməyib. Bu baxımdan mən Azərbaycan töbrik edirəm. Fikrimcə, onun milli lideri bu sahədə iz qoyub.

...Heydər Əliyev müsəlman idi, ancaq bütün insanlara istər xristianlığa, istər yəhudiliyə, istərsə də digər dinlərə hörmətə yanaşmışdır. Bu, o deməkdir ki, kim olursunuz-olun, Azərbaycan hər birimizin vətənidir”.

Qeyd edək ki, Azərbaycanda multikulturalizm və dini tolerantlıq siyasətinin formalaşması və inkişafında Heydər Əliyevin böyük rol oynadığını vurğulayan Bakı şəhərində yerləşən Yevangelik-Luteran Dini İcmasının təmsilçisi T.Hümmətova ulu öndərin bu sahədəki fəaliyyətini aşağıdakı kimi səciyyəvləndirmişdir: “Tam məsuliyyətlə demək olar ki, ölkəmizin sivil gələcəyinin əsasını, sosial-mədəni və dini tolerantlığın bünövrəsini Heydər Əliyev qoymuşdur. Onun ləyaqətli davamçısı Prezident İlham Əliyev də “tolerantlıq binası” nı qoruyub saxlamağı bacardı. Heydər Əliyevin qoyduğu prinsiplərə sadiq qalan Prezident İlham Əliyev atasının siyasətini davam etdirərək, Azərbaycanda bütün xalqların və dini konfessiyaların sülh və əmin-amanlıq şəraitində yaşamaları üçün lazımi şərait yaratmışdır. Bütün bunlar Azərbaycanda məqsədyönlü inkişafı və sürətli tərəqqisi üçün əsas amillərdən biridir”.

Rus Pravoslav Kilsəsinin Bakı

və Xəzər yarı Yeparxiyasının yepiskopu Aleksandr İşcin Azərbaycanda yaşayan xristianlara Heydər Əliyevin göstərdiyi qayğıdan bəhs edərək demişdir: “Heydər Əliyevin hakimiyyətdə gəlməsi ilə Azərbaycanda həyatın stabilləşməsinə doğru istiqamət formalaşdı. O, stabilliyin möhkəmlənməsi işində tolerantlığı strateji cəhətdən mühüm istiqamətlərdən birinə çevirdi. 1994-1995-ci illərdə Heydər Əliyev biza öz mərasimlərimizi kilsələrimizdən xaricdə daha geniş şəkildə keçirməyimiz təklifi ilə müraciət etdi. O vaxt bu, biza qaribə görünürdü, çünki iqtisadi və siyasi bəhrən dövründə belə mərasimlərin keçirilməsi bizim üçün çox çətin idi. Lakin Heydər Əliyevin yardımı ilə biz bu tədbiri keçirdik. Get-gədə bu tədbirlər bizdə əənəvi hal aldı və hər il keçirilməkdədir. Milad və Pasxa bayramları rəhbər dairələrin dəstəyi ilə artıq Azərbaycanda geniş şəkildə keçirilir. Bu, bizim həyatımızın xarakterik cizgisinə çevrilmişdir”. Bu məşhur sözlər Heydər Əliyevə aiddir: “Azərbaycan çoxmillətli dövlətdir və həm də çoxkonfessionaldır”. Bura o, bunu da əlavə etmişdir ki: “bu çoxmillətlik və çoxkonfessionallıq bizim sərəvətimizdir”.

Fikrimizcə, Heydər Əliyevin müstəqillik dövründə ölkəmizdə yaratdığı multikulturalizm və tolerantlıq dəyərlərinin mahiyyətinin Prezident İlham Əliyevin sözləri ilə ümumiləşdirilməsi daha məqsədəuyğundur. Belə ki, cənab İlham Əliyev bu haqda demişdir: “Əsrlər boyu Azərbaycanda multikulturalizm meyilləri yaşayıb. Sadəcə olaraq, bu, yeni söz olduğu üçün biz bu sözü bilmirdik və bu sözü tələffüz etmək o qədər də asan deyil. Ancaq bu anlayış Azərbaycanda həmişə var idi. Üstəgəl, bu gün bizim dövlət siyasətində də bu əsaslar üzərində qurulur və bu siyasət real siyasətdir. Bu hansısa şüar namına deyilən sözlər deyil. Çünki, bilirsiniz, beynəlxalq ələmdə, hər kas şüarı real işdən ayıra bilir. Ona görə, bu nadir rol Azərbaycan öz üzərinə götürür. Götürməyə də bilirdi. Götürməsəydik də, bilirsiniz, hər halda bizim iqtisadi, siyasi inkişafımız üçün heç bir problem yaranmazdı. Amma biz bu rolu üzərimizə götürürük. Çünki, biz istəyirik ki, dünyada müsbət meyillər üstünlük təşkil etsin. Biz istəyirik ki, dinlərarası əlaqələr normal, sağlam mərcədə olsun. Əks-təqdirdə, dünyada parçalanma meyilləri daha da güclənəcək. Biz onu görürük. Hazırda dini, milli zəmində məzhəb əsasında qarşıdur-malar, qanlı toqquşmalar dünyanı fəlakətə aparır. Əlbəttə ki, ölkəmizin dünyə xəritəsindəki coğrafi yeri o qədər də böyük deyil. Amma gördüyümüz işlər çox böyükdür. Biz bundan sonra da bu istiqamətdə söylərimizi göstərəcəyik”.

Biza elə gəlir ki, Prezident İlham Əliyevin bu müdrik sözləri ilə hamı razılaşmalıdır. Çünki, planetimizin hər-zırkı mənzərəsi bu reallığı təsdiq edir.

Zəhmət ŞAHVERDİYEV,
Naxçıvan Dövlət Universitetinin
Azərbaycan tarixi kafedrasının
müdiri, AMEA-nın müxbir
üzvü, tarix üzrə elmlər doktoru,
professor

Sakit HÜSEYNOV,
AMEA Fəlsəfə İnstitutunun
“Dinşünaslıq və mədəniyyətin
fəlsəfi problemləri” şöbəsinin
müdiri, fəlsəfə üzrə elmlər doktoru